

3. Вікова періодизація Еріксона: основні принципи теорії, етапи розвитку особистості та відгуки психологів. URL: <https://symptom.com.ua/vikova-periodizaciia-eriksona>
4. Курило Л. В. Теорія і практика туристської анімації у 2 т: Т.1. Теоретичні основи туристської анімації. К: Либідь, 2006. 196 с.
5. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах: підручник. Київ: Кондор, 2005. 408 с.
6. Федотова Ю., Кравець О. Анімаційна діяльність: сутність, особливості та соціально-економічна ефективність. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 11. С. 530-534.
7. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм. Навчальний посібник. К.: «Альтпрес», 2003. 232 с.

Summary:

Natalia Flinta. FEATURES OF THE PROFESSIONAL SKILLS OF A CHILDREN'S ANIMATOR IN TOURISM

The peculiarities of the professional skills of a children's animator in tourism are considered. It has been investigated that the professional skill of an animator is characterized by the level of professional skills and abilities in the process of drawing up animation programs and their implementation. It was determined that the work of a children's animator is clearly related to the psychosocial stages of personality development.

Key words: animation, children's animator, animation program, skills.

УДК 502.51 332.122

РЕГІОНАЛЬНІ ЛАНДШАФТНІ ПАРКИ «СЕРЕДНЄ ПОБУЖЖЯ» І «НЕМИРІВСЬКЕ ПОБУЖЖЯ» ТУРИСТИЧНА ПРИВАБЛИВІСТЬ І ТРАНСПОРТНА ДОСТУПНІСТЬ

ЦАРИК П.¹, ЦАРИК Л.²

¹Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

²Тернопільський навчально виховний комплекс «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів економічний ліцей №9 імені Іванни Блажкевич»

Розглянуто питання туристичної привабливості та транспортної доступності РЛП «Середнє Побужжя» та «Немирівське Побужжя». Визначено транспортну доступність 100 кілометрового радіусу і основних населених пунктів по автотранспортних шляхах в цих межах. Пораховано чисельність перспективних рекреантів з основних населених пунктів в радіусі 100 кілометрів. Означено основні перспективи функціонування цих РЛП.

Ключові слова: РЛП, «Середнє Побужжя», «Немирівське Побужжя», транспортна доступність, проблеми, перспективи.

Вступ. Регіональні ландшафтні парки є одними із елементів регіональних рекреаційних систем, оскільки їх розвиток програмується управлінськими структурами. Базовими документами перспективної цілеспрямованої розбудови теренів парків є Проекти організації їх територій у яких змодельовані план заходів Парку на 5 і стратегія розвитку Парку на 10 років. [4]

Мета дослідження. Оцінка рекреаційного використання території в межах двох РЛП, визначення рекреаційної ємності території, транспортної доступності.

Матеріали і методи. Дослідження особливостей рекреаційного використання РЛП велося за допомогою відкритих інформаційних джерел, літературного та картографічного матеріалу, за допомогою аналітичних, картографічних, оціночних, прогностичних методів тощо.

Результати та обговорення.

Регіональний ландшафтний парк «Середнє Побужжя» — регіональний ландшафтний парк місцевого значення в Україні. Розташований у межах Вінницького району Вінницької області, вздовж річки Південний Буг. Площа 2618,2 га. Створений у 2008 році [2].

Парк створено для збереження цілісності природного комплексу долини та акваторії Південного Бугу. Рослинність представлена бореальними (тайговими), неморальними (широколисті ліси), понтичними (степовими) видами. Трапляються рідкісні ендемічні та реліктові види.

Окрасою парку є пороги на річці Південний Буг, що сформувались у тих місцях, де на поверхню виходять кристалічні породи Українського щита. Вони часто утворюють каскади та простягаються на відстань до кількох кілометрів [2].

Долина річки Південний Буг має велике значення для збереження біотичного розмаїття, потребує захисту й раціонального використання своїх ресурсів.

До складу території регіонального ландшафтного парку «Середнє Побужжя» входять такі об'єкти ПЗФ України:

- Парк-пам'ятка садово-паркового мистецтва місцевого значення «Сутиський парк»
- Ботанічний заказник місцевого значення «Крутосхили»
- Ботанічний заказник місцевого значення «Закрута»
- Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Буковий гай»
- Ботанічна пам'ятка природи місцевого значення «Буковий ліс»

Немирівське Побужжя — регіональний ландшафтний парк, об'єкт природно-заповідного фону України. Розташований у межах Вінницької області, вздовж річки Південний Буг [3].

Площа 5678 га. Створений згідно з рішенням 16 сесії Вінницької обласної ради 6 скликання № 548 від 20.06.2013 року. Статус надано з метою збереження цілісності природного комплексу долини та акваторії річки Південний Буг. Рослинність формують представники бореальної (тайгової), неморальної (широколистих лісів), понтичної (степової) флори. Трапляються рідкісні ендемічні та реліктові види.

Визначення рекреаційної ємності території було проведено за методикою Кравців В., Гринів Л., Копач М., Кузик С., яка враховувала мінімальну, максимальну і середню чисельність рекреантів в межах різних видів природних комплексів від річково-озерних до горбогірних (табл. 1.)

В межах РЛП «Середнє Побужжя» та «Немирівське Побужжя» 100% території відносяться до горбогірних природних комплексів для яких характерна мінімальне нормативне рекреаційне навантаження у 100/40 осіб/км², середнє – 125/50 осіб/км², максимальне у 150/60 осіб/км² (теплий/холодний сезон) а відтак і рекреаційна ємність.

Таблиця 1

Нормативні показники рекреаційного навантаження на природні комплекси [1]

Природні комплекси	Нормативи рекреаційного навантаження (осіб/км ²)					
	літо			зима		
	мін.	макс.	сер.	мін.	макс.	сер.
Приморські	300	500	400	60	100	80
Озерні	80	150	115	16	45	30
Річкові	50	80	65	16	24	20
Низовинні	80	120	100	30	50	40
Горбогірні, височинні	100	150	125	40	60	50
Гірські	110	200	155	60	160	110

Для РЛП «Середнє Побужжя» та «Немирівське Побужжя» рекреаційна ємність визначалась для обох сезонів (теплий сезон 183 дні, холодний – 182 дні) через специфіку видів рекреаційних занять і туристичні особливості.

Рекреаційна ємність безпосередньо залежить від площі РЛП та середньої тривалості перебування туристів, яка у межах РЛП становить 2 дні. При визначенні тривалості перебування туристів враховувалось, що одним з провідних видів рекреації в межах РЛП є короткотривалий кількадечний відпочинок (піші прогулянки, екскурсії тощо).

Рекреаційна ємність території визначалась за такою формулою:

$$V_i = \frac{N_i \times S_i \times C}{D_i}$$

де: V_i – рекреаційна ємність і-ї території, осіб; N_i – норма рекреаційного навантаження на і-ту територію, осіб/км²; S_i – площа і-ї рекреаційної території, км²; C – тривалість рекреаційного періоду, днів; D_i середня тривалість перебування туристів і відпочиваючих на і-й території, днів. [1]

Оскільки під рекреаційними та господарськими зонами парку зайнято більше як 80% території то для більш точної оцінки рекреаційної ємності функціональних зон потрібно використати понижуючий коефіцієнт 0,8. (табл. 2.,3)

Таблиця 2

Рекреаційна ємність території РЛП «Середнє Побужжя» (розраховано автором)

Площа РЛП, га	2618,2
Рекреаційна ємність парку (осіб/ теплий сезон)	
- мінімальна,	239547
- середня,	299434
- максимальна;	359321
Рекреаційна ємність парку (осіб/ холодний сезон)	
- мінімальна,	238238
- середня,	297798
- максимальна;	357357
Рекреаційна ємність парку (осіб/ рік)	
- мінімальна,	477785
- середня,	597232
- максимальна;	716678
Понижуючий коефіцієнт ємності функціональних зон (0,8)	
Загальна рекреаційна ємність осіб/рік	
- мінімальна,	382228
- середня,	477786
- максимальна;	573342

Таблиця 3

Рекреаційна ємність території РЛП «Немирівське Побужжя» (розраховано автором)

Площа РЛП, га	5678
Рекреаційна ємність парку (осіб/ теплий сезон)	
- мінімальна,	519720
- середня,	649650
- максимальна;	779580
Рекреаційна ємність парку (осіб/ холодний сезон)	
- мінімальна,	516880
- середня,	646100
- максимальна;	775320
Рекреаційна ємність парку (осіб/ рік)	
- мінімальна,	1035600
- середня,	1295750
- максимальна;	1554900
Понижуючий коефіцієнт ємності функціональних зон (0,8)	
Загальна рекреаційна ємність осіб/рік	
- мінімальна,	933224,
- середня,	1165820
- максимальна;	1243920

Розрахунки рекреаційної ємності території показали, що в межах РЛП «Середнє Побужжя» мінімальна рекреаційна ємність становить 382228 осіб, середня – 477786, максимальна – 573342 осіб; В межах РЛП «Немирівське Побужжя» відповідно – 933224, 1165820, 1243920 осіб. Даний вид оцінки враховує усереднені показники навантажень на пересічний квадратний кілометр. Слід також враховувати, що ці показники можна застосовувати тільки для абсолютно не порушених територій. При певних ступенях рекреаційної дегресії варта вводити у формулу понижуючі коефіцієнти.

Нами було проведено оцінку 100 кілометрової доступності за основними автошляхами до території РЛП «Середнє Побужжя» та «Немирівське Побужжя» за допомогою онлайн ресурсу <https://della.ua/distance/>. Було обрано саме відстань в 100 км, через 2-3 годинну доступність території РЛП для автомобільного транспорту з метою забезпечення відпочинку вихідного дня (рис.1, 2).

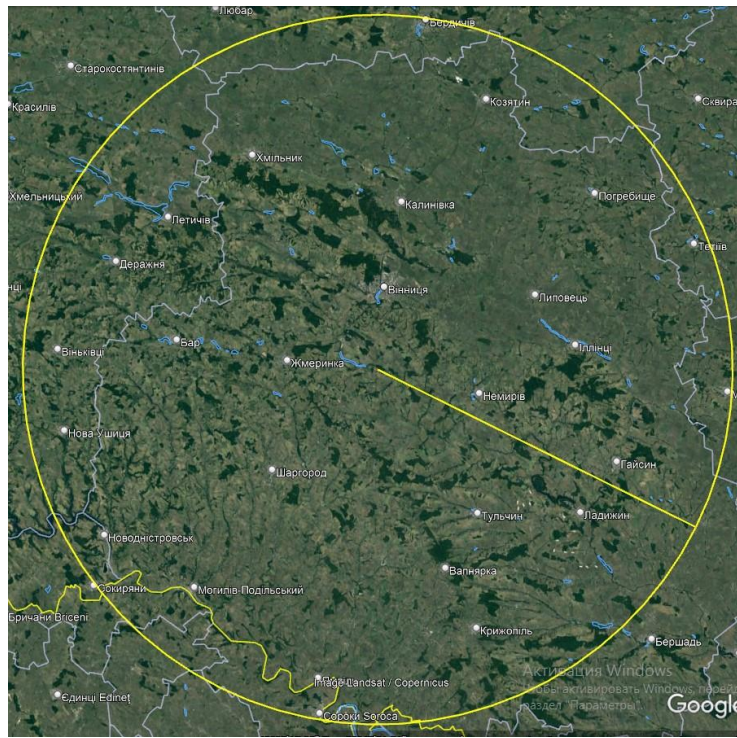

Рис. 1. Межі 100-км зони доступності автомобільним транспортом РЛП «Середнє Побужжя»

Аналіз рисунку показує, що у межі доступності РЛП «Середнє Побужжя» потрапляє майже уся територія Вінницької області та деякі населені пункти Хмельницької області (Деражня, Летичів). Зважаючи на те, що частка потенційних рекреантів з Хмельницької області є невеликою (21 тис. осіб в містах) і загальну чисельність населення Вінницької області (1,53 млн. осіб), можемо стверджувати, що загальна кількість потенційних рекреантів складатиме близько 1,7 млн. осіб.

Приблизно така сама ситуація і з РЛП «Немирівське Побужжя». В зону 100-кілометрової доступності потрапляє майже вся територія Вінницької області та кілька міських населених пунктів Черкаської області (Умань, Христинівка, Монастирище) з загальною чисельністю населення близько 100 тис. осіб. Тобто загальна чисельність потенційних рекреантів складатиме 1,65 млн. осіб.

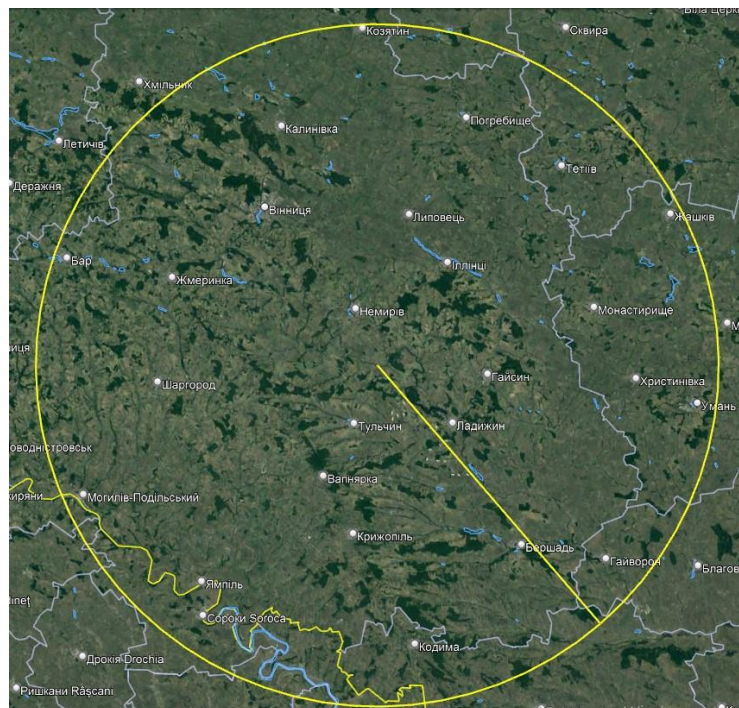

Рис. 2. Межі 100-км зони доступності автомобільним транспортом РЛП «Немирівське Побужжя» (розроблено автором)

При загальній максимальній рекреаційній ємності обох парків у 1,786 млн. осіб можна стверджувати, що при загальній чисельності потенційних рекреантів у 1,65 млн. осіб вони здатні забезпечити рекреаційні потреби Вінницької області

Висновки. РЛП «Середнє Побужжя» та «Немирівське Побужжя» має збережені природні ландшафти цілком придатні для розвитку рекреації та екотуризму, перспективну кількість рекреантів, яка цілком відповідає рекреаційній ємності парків.

Серед проблем РЛП можна назвати слабку розвинутість рекреаційної інфраструктури, низьку транспортну доступність, слабку розвинутість транспортної мережі навколо парків, відсутність адміністрації та управління РЛП.

Необхідно облаштувати під'їзні шляхи, розвивати рекреаційну інфраструктуру: засоби розміщення, харчування та обслуговування туристів, різноманітні пункти прокату, тощо, облаштувати в межах парку піші, велосипедні, кінні, та інші маршрути, обладнані вказівниками на кількох мовах, всіляко сприяти розвитку сільського зеленого та агротуризму в околицях парків.

Література:

1. Кравців В.С. Науково-методичні засади реформування рекреаційної сфери. Наукове видання. / В.С.Кравців, Л.С.Гринів, М.В.Копач, С.П.Кузик. – Львів: НАН України. - IPД НАН України. - 1999. - 78 с.

2. Воловик В.М., Мудрак. О.В., Шкатула Ю.М. Еколого-географічна характеристика перспективного регіонального ландшафтного парку “Середнє Побужжя” в межах регіону Східне Поділля. Зб. наук. пр. Вінн. держ. агр. ун-ту. Вінниця, 2007. Вип. 31. С. 28-40.

3. Географія Вінницької області: проб. навч. посіб. для середньої школи / ред.: Г. І. Денисик, Л. Ф. Жовнір. Вінниця : Гіпаніс, 2004. 306 с.

4. Царик Л.П. Географічні засади формування і розвитку регіональних природоохоронних систем: концептуальні підходи, практична реалізація. Монографія. Тернопіль: СМП «Тайп», 2009 320 с.

5. Царик П. Л. Підходи до формування функціонально-планувальної мережі елементів регіональної туристсько-рекреаційної системи Вінницької області. Подільські читання. Епоха природничих досліджень Поділля: історія, теорія, практика [Електронне видання]. Збірник наукових праць за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції, м. Кам'янець-Подільський, 9–11 жовтня, 2018 р., К-ПНУ ім. Івана Огієнка, 2018. С. 348-355.

Summary:

Petro Tsaryk, Lesyia Tsaryk. REGIONAL LANDSCAPE PARKS «SEREDNE POBUZHJIA» AND «NEMYRYVSKE POBUZHJIA»: TOURIST ATTRACTIVENESS AND TRANSPORT ACCESSIBILITY.

The issues of tourist attractiveness and transport accessibility of the «Seredne Pobuzhja» and «Nemyrivske Pobuzhja» RLPs were considered. The transport accessibility of a 100-kilometer radius and the main population centers on motor transport routes within these limits has been determined. The number of prospective vacationers from the main population centers within a radius of 100 kilometers was calculated. The main perspectives of the functioning of these RLPs are defined.

Key words: RLP, «Seredne Pobuzhja», «Nemyrivske Pobuzhja», transport accessibility, problems, prospects.